

RECENZE

Hulková, V. Štandardizácia v ošetrovateľstve. Praha: Grada Publishing, 2016, 232 s. ISBN 968-80-271-0063-7

Mária Boledovičová

materiálov a významnou mierou prispela k implementovaniu národných štandardov. Celkovo bolo vypracovaných a vydaných stotridsať rámcových ošetrovateľských štandardov ošetrovateľských postupov a výkonov tak, aby presne vymedzovali základné kritéria výkonu ošetrovateľskej profesie a poskytnutia ošetrovateľskej starostlivosti. V monografii autorka sumarizuje pôvodné výsledky vlastnej vedeckej práce niekoľko ročného kvantitatívno-kvalitatívneho výskumu v prirodzených podmienkach praxe ošetrovateľskej. Kriticky prehodnotila existujúce štandardy starostlivosti a syntetizovala poznatky obohatené o vlastné originálne zistenia. Neurčuje, ktoré formy a metódy starostlivosti má ošetrovateľ uplatniť na to, aby poskytol štandardnú a kvalitnú ošetrovateľskú starostlivosť. Autorka je presvedčená, že ošetrovateľská starostlivosť poskytovaná v súlade s publikovanými štandardmi znamená garanciu kvality služieb. Ako ďalej uvádza: „Garancia kvality je zabezpečená existenciou takých atribútov, ako sú merateľnosť, dosiahnuteľnosť, prijateľnosť pre pacienta a ošetrovateľ, adaptabilita, aplikovateľnosť v národnom prostredí a porovnateľnosť s medzinárodným i štandardmi.“

Prvá kapitola Štandardy v ošetrovateľstve je zameraná na historický pohľad na prvé ošetrovateľské štandardy v 70. rokoch 20. storočia vo svete a na históriu štandardizácie v ošetrovateľstve v Slovenskej republike. V Národnom programe kvality na roky 2004–08 bolo v rámci hlavných priorít pre Ministerstvo zdravotníctva SR aj zavádzanie štandardizácie v zdravotníctve. Viedla k tomu úprimná snaha pomôcť odbornej verejnosti orientovať sa v záplave nových postupov a poznatkov. Z veľkého množstva ošetrovateľských štandardov a postupov nebolo ľahké vybrať pre podmienky Slovenska tie, ktoré by plne vyhovovali ošetrovateľskej praxi a jej špecifikám. Autorka spomína autorské skupiny sestier zo zdravotníckych zariadení, ktoré sa s nadšením podieľali na tvorbe štandardov, vypracovaní metodiky tvorby, hodnotenia štandardov a spolu s vypracovanými

štandardmi boli určené manažérom zdravotníckych zariadení na tvorbu lokálnych štandardov. Rámcové procesuálne štandardy ošetrovateľských výkonov boli uverejňované po častiach v mimoriadnych prílohách Zdravotníckych novín a časopisu Sestra. Ďalej sa zaoberá retrospektívnou analýzou právnych predpisov o štandardizácii v Slovenskej republike, významom štandardizácie v ošetrovateľstve, typmi štandardov, metodikou ich tvorby a metódou Dynamic Standard Setting System (DySSsy).

Druhá kapitola Audit ošetrovateľských štandardov je zameraná na monitorovaciu fázu, pretože každý štandard uvedený do praxe sa musí priebežne posudzovať, hodnotiť a podľa požiadaviek praxe upravovať. Základné pojmy vysvetľujú podstatu auditu a postup pri audite približuje samotný priebeh auditu a používané metódy zhromažďovania, hodnotenia a mieru splnenia štandardu, vypracovania záverečnej správy so stanovením termínov na odstránenie prípadných nedostatkov, ale aj pozitív a negatív, pochvál.

Tretia kapitola Edukačné štandardy poukazuje na edukačnú činnosť práce sestry ako neoddeliteľnú súčasť významného subjektu realizácie výchovy k zdraviu. Práve sestra môže podľa autorky výrazným spôsobom zvýšiť zdravotné uvedomenie a compliance pacienta. Prax podľa autorky ukazuje, že edukačná činnosť sestier je nedostatočná a príčiny sú rôzne od nedostatku času, nedostatočného počtu sestier, ich preťaženosť, nevhodné priestory na edukáciu, nedostatok edukačných materiálov a iné. Jedna z možností ako zvýšiť a zlepšiť túto činnosť je vypracovanie edukačných štandardov, ktoré budú pre sestry teoretickým a praktickým vodidlom čo sledovať, hodnotiť a kontrolovať. Veľmi cenná je metodika na tvorbu edukačných štandardov, ktorá poskytuje návod ako pristupovať k vytváraniu štandardov, grafickú úpravu edukačných listov a ako vykonávať audit edukačných štandardov. V tejto kapitole predkladá vzory štyroch edukačných štandardov, ktoré sa nenachádzajú v Odbornom usmernení MZ SR, avšak prax ukázala, že sestry a študenti ošetrovateľstva nevedia správne vytvoriť edukačný štandard, ktorého súčasťou má byť aj edukačný plán a edukačný list pre sestru a pacienta. Vzorové edukačné štandardy sú veľmi kvalitne spracované a sú zamerané na edukáciu pacienta s diagnózou Crohnova choroby, s diagnózou epilepsia, s diagnózou glaukóm a s diagnózou hypertenzia.

Štvrtá kapitola Vybrané revidované ošetrovateľské štandardy je nosnou časťou monografie, v ktorej sa autorka venuje prehodnoteniu pôvodných priebežne publikovaných štandardov. Boli vytvorené podľa Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva SR pre tvorbu, implementáciu a hodnotenie štandardov v ošetrovateľstve a pôrodnej asistencii, ktoré bolo vydané v roku 2004, a od tej doby neboli aktualizované. Metodické usmernenie poslúžilo ako vzor pre vypracovanie lokálnych štandardov pre

sestry a študentov ošetrovateľstva. Postupom času autorka počas pôsobenia manažérky ošetrovateľskej starostlivosti zistila pri implementácii ošetrovateľských štandardov v praxi, že sa vyskytujú metodologické nedostatky, najmä v kontrolných listoch auditu, kde absentovalo vyhodnotenie kritéria štandardu a nebolo možné skonštatovať, za akých podmienok bol štandard splnený a kedy nie. Ďalším dôvodom aktualizácie vybraných štandardov bola skutočnosť, že mnohé postupy sa zmenili, trendy v ošetrovateľstve sú sofistikovanejšie v súvislosti s pokrokom v technike a praxe založenej na najnovších vedeckých dôkazoch. Poukazuje aj na metodologické nedostatky v publikáciách a článkoch o štandardoch, ktoré boli na Slovensku vydané. Autorka uvádza, že pri vypracovaní aktualizovaných ošetrovateľských štandardov vychádzala „z vlastných vedomostí a manažérskych skúseností s tvorbou a implementáciou ošetrovateľských štandardov do praxe, s osobnej realizácie veľkého množstva auditov a poznatkov v rámci svojho pôsobenia na národnej úrovni a aj v mnohých zdravotníckych zariadeniach“. Ako riaditeľka odboru ošetrovateľstva na MZ SR dôkladne pozná celú chronológiu ich vzniku a tvorby a je teda oprávnená na kritické posúdenie a odstránenie nedostatkov, aby spĺňali všetky potrebné náležitosti. Poukazuje na nevyhnutnosť, aby každý ošetrovateľský štandard spĺňal požiadavky ISO normy a mal by mať patričnú grafickú úpravu, do ktorej patrí aj firemné logo. Zámerom autorky nebolo aktualizovať všetkých 130 rámcových ošetrovateľských štandardov a vybrala tie, ktoré sú najčastejšie sestrami používané vo všetkých typoch zdravotníckych zariadení. Po analýze v štandardoch upravila najmä kritéria procesu a výsledkov a do kontrolných listov auditu implementovala vyhodnotenie. K aktualizovaným štandardom patria ošetrovateľský

štandard Implementácia metódy ošetrovateľského procesu do praxe, Štruktúra a vedenie ošetrovateľskej dokumentácie, Ekg vyšetrenie, Meranie tlaku krvi, Meranie telesnej teploty, Odber venózne krvi, Perorálne podávanie liekov, Aplikácia intramuskulárnej injekcie, Aplikácia subkutánnej injekcie, Podávanie infúzie, Očistná klyzma, Katetrizácia moču, Zavedenie permanentného močového katétra, Kardiopulmonálna resuscitácia, Starostlivosť o periférne cievy, Gastrofibroskopia a Kolonoskopia.

V štandardoch, ktoré autorka revidovala, poukázala na objektívnu dimenziu, ktorá predstavuje sledovanie určitých presne nastavených a dohodnutých kritérií. Jej túžbou však je, aby sa implementáciou štandardov dostavila a bola merateľná aj subjektívna spokojnosť pacientov ako dôkaz kvality poskytovaných služieb ošetrovateľmi. Autorka počas svojho pôsobenia na Ministerstve zdravotníctva SR, okrem tvorby štandardov, vytvorila úctyhodné dielo v podobe legislatívnych dokumentov a etablovania ošetrovateľstva v systéme zdravotníctva, ktoré dodnes nebolo prekonané, za čo jej patrí úprimné poďakovanie.

Recenzentka:

Doc. PhDr. Mária Boledovičová, PhD., vystudovala Filozofickú fakultu Karlovy univerzity v Praze, aprobaci Pedagogika – Pēče o nemocné. Od roku 2011 pôsobí v Ústave ošetrovateľství, porodní asistence a neodkladné pēče Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích jako docentka ošetrovateľství a je garantkou oboru Porodní asistence. Odborně se zaměřuje na pediatrické a komunitní ošetrovateľství.